

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	---	--

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Vizsgálat és osztályozás az iskolákban, tekintettel az érettségi vizsgálatra. — e — r. — Tárcza. Adalékok stb. Tóth S. — A belmissió története stb. Csiky Lajos. — Lelkészi értekezés a debreczeni egyházmegyében. . . y. — Irtuk ki a papismus maradványait. Bihari Gábor. — Nekrológ. Könyves János. — Külföld. — Különfélék. — Szerkesztői posta. — Hirdetések.

Előfizetési felhívás.

Lapunk ezen számmal, szerkesztésem alatt első félelvi pályafutását végzi be.

Midőn a második félévre ezennel előfizetést hirdetek, talán minden szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy igyekeztem e lapot fentartani azon színvonalon, melyet szerkesztői előszavamban számára megjelöltem. Ujdonsági rovatunkban mindig igyekeztem a haladó idő legközelebbi eseményeit jelezni s mindig adtam olyan cikkeket, melyek aktuális jellemőknél fogva, meggyőződésem szerint közérdeklődésre számíthattak.

Nem tekintetem, mint felelős szerkesztő, anyagi érdekekre, a mit talán bizonyít az, hogy a mostanival együtt megjelent 26 számból 12 mellé csatoltam mellékletet, még pedig kettőhöz 1—1, nyolczhoz $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$, ismét kettőhöz $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ ívet. Csakis így tudtam fentartani lapunkat a napi események színvonalán, a mit pedig valamint eddig óhajtottam megtenni, ugy ezután is mindenestre teljesíteni akarok.

Nem csinállok belőle titkot, hogy az anyagi pártfogás nem felel meg az én tisztességes jóaka-

ratom mérvének. Lapunk előfizetőinek száma mindjárt az év elején több okból, melyeknek elősorolása ide nem tartozik, megfogyott.

Több régi előfizetőnek, a pénz beküldése nélkül is megküldtük a lapot s a kik vissza nem küldötték, azoknak járt az az egész féléven keresztül. Azt bizonynyal mondhatom, hogy senkire föl nem erőszakoltuk lapunkat.

Most már legyen szabad nem csak azt kérnem t. előfizetőinktől, hogy hátrálékaikat s a második félelvi díjakat legyenek szívesek kiadóhivatalunkhoz (Fűvészkert-utca 1080.) minél előbb beküldeni, hanem, engedelmmökkal, azt is szíves jóindulatokba ajánlom, hogy, a mennyiben arra érdemesnek mutatta magát, a lap terjesztésében, új előfizetők, munkatársak gyűjtésében, s így a lap anyagi és szellemi ügyeinek emelésében legyenek kegyesek támogatásomra állani.

A szerkesztő csak akkor tud valamit tenni, ha olvasó közönségének anyagi, erkölcsi és szellemi pártfogására bizton számíthat. Nem szabad egyedül a szerkesztőt tenni felelőssé az általa vezetett lap egyes esetleges fogyatkozásaiért.

Előfizetési díj egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Teljes számú egész évi példányokkal még mindig szolgálhatunk. Teljes tisztelettel

Debreczen, 1887. junius 25.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Vizsgálat és osztályozás az iskolákban, tekintettel az érettségi vizsgálatra.*)

I.

Az iskolákban az aratás ideje újra itt van, nem kevesebb fáradsággal és izzadással járó, mint a szántóföldeken a földműveseké. És vele jön a tanítók egy terhes foglalkozása, a tanulók felve várt ügye: az osztály-, vagy érdemjegyzékek megállapítása.

Tanítórá nézve, középiskolákban, alighanem ez a legkínzóbb munka; legalább arra nézve, ki lelkiismeret ügyének tekinti a növendékek felett kimondandó ítélet igazságát s nem nyugtatja meg magát azzal, mit a szüléktől sokszor hallott, de tőlök bensőkép elfogadva nem mindig tapasztalt, hogy mindez: az iskolázás és iskolai becslés, igen keveset ér az életre; az élet másképp adja a calculust. Ezt mondják a szülék; sok esetre nézve van igazok, de magok sem veszik komolyan — már csak azért sem, mert ezek a calculusok a bizonyítványban rájuk nézve üzleti értékkel is bírnak; de meg nem is értik a dolgot jól. Az élet az iskolával mindig egyenlően ítél, mikor érdem szerint, alaposan ítél az is, ez is; de mindig különböznek egymástól, mikor egyik vagy másik téved. Azonban az élet hibás ítéletére számítani balgaság, sőt lelketlenség; a kivétel esből rendest vagy szabályszerűt csinálni nagy tévedés. És a szülék bizony mégis sokszor esdekelnek a kitüntető s még többször az elégséges osztályjegyzékért.

Szülék, tanulók, közönség, előljáróság izgatott figyelemmel kísérik ezt a dolgot, — a mellett, hogy a tanárok nyugodalmát sokszor felzavarja, rájuk nézve becsületkérdéssé válik, ellenkezésbe hozván őket előljárókkal, szülékekkel, tanulókkal — és a mi talán legkeserűbb — egymással is, a mi sokszor komoly erkölcsi következzéssel jár oly testületben, melynek tagjai szoros kapcsolatban kénytelenek élni, habár a testület legkülönbözőbb elemekből áll is és együtt kénytelenek vizsgálni, itélni, felelősködni, bár különböző magasságu és távolságu színvonálról néznek is.

A kérdés szoros kapcsolatban áll a bizonyítványok kiadásával, ez meg a tanítótestület és intézet tekintélyével, tehát becsületével és a mi több, az oktatás sikerevel, tehát ama legfőbb érdekekkel: a nemzet művelődésével és életével.

E mellett, mondám, a dolog igen nehéz. A gyermek és ifju egyénisége csaknem annyiféle, a hány az egyén. A házi nevelés, a házon kívüli környezet, a vele született tehetségek, hajlamok, — a figyelem tartóssága vagy könnyed elszóródása, a tárgyhoz vonható, oda tapadható elme, mely gyermekkortól megszokta, hogy sokfelé ne csapongjon, — a szüléktől rájuk ragadhatott könnyelműség, önhittség, durvaság stb., sok más elszámálhatatlan szellemi tényezők, egyrészt nem is teljesen megismerhető vagy számbavehető, hatásunk alá kevéssé eső dolgok, keservesen nehezé teszik a tanítónak ezt a munkát, kivált ha még tekintetbe kívánja venni, a mi szükséges is, a tanuló erkölcsi

*) Tanügyünk egyik kitűnő nevű munkása volt szíves e cikkel megörvendeztetni bennünket. Ha lapunk oekonomiája engedné, egy számban szeretttük volna e kiváló érdekű munkálattal kiadni, de így, két számban közölve is megvan annak a maga teljes értéke. Szerk.

érdekét is, hogy le ne verje, a kit biztatni, emelni, segíteni kell és el ne kényeztesse, elbizakodóvá lenni ne engedje, a kit érdemtelen, de ügyes létére mérsékelni szükséges.

Hogy kell az erkölcsi s más psychicus tényezőket latba vetni, a tantárgyakbeli előhaladás jellemzésekor beszámítani, azt szerencsére a külön rovatok megkönnyítették (figyelem, szorgalom); de mikép kell megállapítani a tantárgyakbeli előhaladás, az ismeretekbeli gyarapodás, az elméletbeli tudás, gyakorlati képesség (wissen-können) fokozatait? Hogy legyünk e tekintetben eléggé belátók és jól látók, ítéleteinkben biztosak, kifejezéseinkben szabatosak és lehetőleg igazságosak? Hogy állapítsuk meg az osztály- vagy érdemjegyeket?

Szerencsére ma már nem olyan sok a jellemzés, mint előbb volt. Nem oly sok átmeneti halvány színváltozatot kell jól felvenni, meglátni, megnézni, mint még most is némely vizsgálatok alkalmával az egyetemekenél kell. Nem is oly kevés, mint régebben, ezelőtt vagy negyven évvel volt, midőn csak kétfélet ismertünk: a kitűnőket és az első rendűket az élők és a másod rendűket a nem élők osztályában. Különbösen kisebb létszámú iskolákban ezt sem ismerték. Irták: „novem condiscipulorum quartus“. Tehát locatio volt classificatio nélkül. Átvitték felsőbb osztályba a tanulót, de mily calculussal, nem volt kérdés; nem kérdezték sem szülék, sem tanulók. Legfeljebb akkor akadtak meg, mikor az így sorozott tanulónak, más, kivált kir. iskolába átmenve, bizonyítványt kellett adni. Boldog irástalan idők; tevékenyek a tanításban, nem az írásban. — Mellőzöm a dolog tovább fejtegetését, elég az, hogy nem tudjuk, volt-e annak az egyszerűségnek haszna, a locatio mai mellőzésének pedig, gymnas. első osztályokra nézve, nem gondolkol hasznát.

A mai háromféle osztályozásnak hát könnyebb megfelelni és mégsem könnyű. A jeleshez a jó, ehhez az elég nagyon közel érzik (mind a három nagy szó) és mégis elég távol van. Hogy miben különbözik a kettő-kettő egymástól, kivált meg az alsó fok, a zérón alól való nem elégtől, ezt már nehéz meghatározni, biztosan megítélni. Ez a lenni nem-lenni! élethalál kérdése; de amazok meg a becsületé, a rangé, az elsőbbségé, mely a mai demokrat (!) világban, az előlépések, pályázatok, verseny és versengés korában szintén kényes kérdés.

Mennyit és miket, mily részleteket kívánjunk egyik-másik tárgyból, egyik-másik tanulótól, mi a tanulóra nézve fontosabb a jövőbeli előhaladhatás, a tudomány tovább tanulhatása tekintetéből, mit lehet inkább mellőzni, mit pótolhatni ki utóbb: egyfelől ezek a súlyos kérdések. Másfelől a tanuló mire képes, mire mehet, mely tantárgyból várhatni tőle többet, vagy valamit, vagy kiválót, hogyan kell egyes feleleteit, írását, beszédjét tehetségeihez képest értékelni: ezek merülnek fel. Mert vagynak különféle hajlamok s tehetségek. Van, a ki többet mond, mint tud, többnek látszik, mint a mennyi; ellenkezőleg vannak félénkek, idegesek stb.

Minden körülményt és kérdést nem szándékozom itt tekintetbe venni, midőn gondolataimat el akarom mondani. Minden egyes esetre kiterjeszkedni lehetetlen. Csak azt akarom elsőben és általában állítani, hogy oly tanító, ki növendékeit egyénileg nem ismeri, — ilyenek voltunk pedig a nagy népességű osztályokban kevés órán tanítók, ilyenek ma is, kik hasonló helyzetben vannak, vagy egyénileg bármi

okból is nem érintkezhetnek, — rólok biztosan nem ítélnének, igazságos osztályzással tovább haladásokra célszerűen nem hathatnak. Rövid érintkezés után, kevés elsietett feleletből, azt, a mi a szájából s emlékezetből jön, attól, a mi beljebből, a más ismeretek összehatásával formálódott tudalom vagy tudottak mélyéből jó, megkülönböztetni nem fogják soha.

Ezeket azonban mellőzve, csak arról kívánok szólni, hogy a maga lelkiismeretének megnyugtatója, a lehetőleg egyforma és igazságos ítélet és jellemzés végett, mily megfontolás mellett lehet az osztály- vagy érdemjegyeket megállapítani. A dolog oly bajos, annyira a növendék egyéni körülményeitől függő s annyira a tanítói gyakorlat által szerzett pszichológiai tapintat dolga, hogy a paedagogok alig szólnak felőle, holott különben oly bőbeszédűek, — és schemákat e dologhoz alig mertek megkísérteni is, holott annyit, annyi sejtéstől, belátás esélyeitől függő dolgot megszabtak. A tanárra kell ezt is mint igen sok mást bízni. De minden olyan dolog, melyre nézve többek egyeztetése szükséges és eszközendő, kötelességgé teszi, hogy az egyeztetést megkísértsük s nem megszabott schemákat vagy szabályokat ugyan, de szerény javaslatot, jóakaratu tanácsot figyelembe ajánlani merjünk. A gyakorlat bonyolódásait, a sejtés vagy tapintat dolgait is lehet tisztázni, világosabbakká tenni. Mai időben nem tartják lehetetlennek a pszichológiát physiologiai alapra állítani, sőt inductiv eljárásu tudományyá tenni, valamint az aesthetikát is; sokkal megtehetőbbnek gondolom megkísérteni annak elmondását, mily esetekben jelöljük növendékeinknek valamely tantárgybeli előhaladását: elégséges, jó és jeles érdemjegyekkel.

Mit kell vizsgálni, kiszámítani az illető év vagy péld. középiskolai tanfolyam végén? Mi a célja az oktatás azon évi vagy tanfolyambeli működésének? Természetesen az, hogy azon időre eső munkát a tanuló megtette, továbbra nézve pedig magát kellőleg előkészítette legyen. Ha így van a dolog, ha a továbbiakat értheti, az előbbieket mint valósággal megemésztett sajátjait bírja, előadni, alkalmazni képes: eleget tett. Ez a fődolog. Mondhatnám, ennek megítélése az egyetlen feladat. A többi, a képesek közt való fokozatok elkülönzése, megállapítása: másod- vagy tizedrendű dolog. De mivel az is szokásban van s okai vannak, hogy így legyen, szóljunk mind a három érdemjegy megállapításáról. Azt mondom hát, mint már egy régebbi tervjavaslatban is mondtam volt, hogy

1. Elégséges osztályzatot kaphat, a ki tovább viheto, vagyis, a ki az illető tantárgynak lényegéből, fő- és alaptételeiből magáévá tett annyit, a mennyivel céljára tovább haladhat; a következőket a szerzett alapon teljesen megbírja s magáévá teheti; hézagos, összefüggetlen ismeretei által magának hiányos, alaptalan kiképezetést nem okoz, oly hiányokkal nem lép sem a tanfolyam felsőbb osztályaiba, sem az életbe, melyek belőle kontárt, ügyetlen, tehetetlen tanuló vagy embert csinálnának!

Ez a fődolog: a tantárgy lényegének, alapjainak megkívánása s e nélkül tovább nem bocsátás. Ettől az illető tanítóknak eltávozni nem szabad, nincs joguk. Ettől jellemes tanárok nem távoznak el, akár a szülék különféle érdektől kifacsart könyei vagy titkai, akár a lágyszívű előljáróság (nem „parancsoló szemöldöke”, hanem) szelid kérése ösz-

tönözné. Mert vannak, a kik maig is a szabadság és magyarság biztos alapjának tartják a hanyag tanulást és laza erkölcsöket s ezeknek az iskolákban eltürését és simogatás által meghonosítását; mindkettő ellenségének pedig azt, a ki a gyógyszernek, nem keserű, csak nem mindig könnyen eltűrhető ízét akarja megszoktatni és rendszeren használtatni. És ez által minő nevelésbeli hatást idéznének elő! Láttuk nem régebben s néhol ma is láthatjuk a magyar elem tudománybeli előhaladását, mely ha más nemzetiségű elemekkel összehasonlítottatik, nem öröndetes eredményt mutat fel.

De az elébb ismételve kimondott elvet, könnyű kimondani, de nehéz minden tárgyra alkalmazni. E miatt van az alkalmazásban annyi tévedés, a lágy eljárásra annyi ürügy, az engedékenység követelésére az ok és alkalom.

Mi elég az anyanyelvből? Óh ugy tudja ezt mindenki; és elfogulatlanul mondbatom, oly kevés ember tudja jól. — Általában a tanfelosztásnak feladata természetes lépcsőzetet, vagy fokozatot állapítani meg, hogy az anyanyelvről az idegenre átmenő mindig birjon azzal, a mihez mérje, illeszse, foglalja a naponként megismerendő újabb alakokat, szófüzési alkatokat, stil-jelenségeket. És legyen földleírás, meg történelem tanulásában osztályonként lánczolatot egymásba kapcsolódása az ismereteknek. Leginkább pedig legyen így a mennyiségtanban, melyben a haladás utja egyenesebb, jobbra-balra nem terjengő, saját vezérfonal szerint azon egy irányban haladó.

A tanfelosztás lépcsőszerűségét, fokozatosságát kell megszabni és szorosán megtartani. Sajnos, ha ez másképp történik, vagy kellő szabatossággal nem történhetik. Sajnos, ha a történelmi és irodalmi, meg nyelvtanulmányok közé és körébe oly sok mindenféle zagyván vegyül: közeli és távoli, ó és új, összerű és elvont, hogy ezt az egyedül üdvös lánczolatosságot megtartani lehetetlen. Ha például az elemi olvasmányokban, vagy fordítandó mondatokban oly sok fordul elő, a mit megemésztetni még egyenként kíséző magyarázatok után sem lehet; megemésztetlenül a gyomorba venni pedig elundorodást, elbádogyadást okoz. És sajnos, ha a legszivesebb igyekezet mellett is azért marad némely tantárgy, péld. a latin nyelv megtanulhatatlan, mert az olvasmányok, az időhöz képest, a segéd-ismeretek mellőzése miatt érdekesekké nem lehetnek. De minderre nézve tartoznak a tantervek és az iskolai kézikönyvek szerzői a lehető megtenni, a fokozatosságot megtartani.

A nyelvek — hogy még rólok szóljak — egymással kapcsolatban tartoznak taníttatni s kapcsolatban tekintetbe vétetni vizsgálatok alkalmával. Tehát az összes eszmékben való és nyelvéjlettség. Az anyanyelv az alap. Más nyelvek segédeszközök, hogy szólások és beszédalakok eltanulása által a nemzeti nyelven kifejezendő ismeretkincs és szellemi erő gazdagíttassék; hogy szógazdagság, fűzés-formák, stil-változatosság, kifejezésbeli nemesség és fenség által a szerzett ismeretek nemesen, szépen tolmácsoltassanak. Ez a cél; ennek kell minden tárgynál, kivált a nyelveknél szem előtt tartatni. E szerint kell például a befejező vagy érettségi vizsgálaton ítélni.

A ki az anyanyelven ugy nem fogalmaz, hogy

1. az iskolában szerzett ismereteit, mint sajátját adja elő, — neki való, tanulmányának megfelelő, általa az iskolában és életben felemészthetett tárgyról ugy nem beszél,

mint sajátjáról, olyan stillal, mely övé lehet, olyan szókkal, melyeket tisztán érthet,

2. mondatait legalább is helyesen rendezni, jól összefoglalni, mondatjelekkel jól jelezni nem bírja:

az nem tett eleget középiskolai feladatának.

A ki egyik régi nyelvben — a latinban — annyira nem ment,

1. hogy megszerezhetett szókincséhez, a megismert egyszerűbb stílnemhez képest egyszerű fogalmazványt nem szerkeszthet,

2. ugyanazokhoz képest egyszerűbb szerzőket magától meg nem érthet,

3. viszont a kinek írásabeli hibái nemcsak gyakorlatlanságot, — mi tűrhetőbb, — de az alapok nem ismerését s ezeknek nem megtévesztését, hanem általában hibás alkalmazását tanúsítják:

az nem bír alappal felsőbb eruditióknak ily uton való megszerzésére és gyarapítására, — s így, míg ez az ut ki-szabott ut lesz ama célra, addig elitélendő.

Igy az, a ki egy új nyelvben hasonló eredményt mutat fel. S ez még inkább. Mert itt könnyebb a munka s az élet nem gátolja, hanem elősegíti. Ez ellen az emberek csak szájjal hatnak, nem példával. Pedig a példa von.

Minden növendéket, még bifurcatio vagy más ily szétágaztató rendszer mellett is egyiránt érdeklős kötelezett ismeret: a földleírás és történelem. A ki ezekből

1. a föld kosmikus helyzetét,

2. matematikai, physikai leírásának alapvonalait,

3. politikai felosztását, történelmi kapcsolatban főbb, régi és újabbkori államait, ehhez

4. a történelem és művelődés főbb szakaszait, tényeit, tényezőit

5. hazánk történetéből: az eredet és hova tartozás, békekötés és honfoglalás, keresztyénné létele és ősi szervezete, — nemzeti honvédelem, reformatió, szabadságért küzdés, újkori művelődés, elnyomatás és visszahatás, a legújabbkori alkotmányos élet (1790.), az újkori művelődés, legújabb átalakulás főtenyeiről és tényezőiről stb., a mai életben megállható, a kort megérthető hazafinak az életbe kilépéskor elég ismerettel, a fentebbiekkel együtt, nem bír:

az nem bocsátható olyan pályára, melyen rá művelt polgár és ember észbeli teendői várnak.

A mennyiség- és természettanra nézve, avatottabbak mondhatják el a sine qua non-t. Csak azt tartom kimondhatónak, hogy oly hiányt, mely arra mutatna, hogy a növendék az egyszerű művelt életre, gondolkozó közönséges ember természetbeli helyes tájékozottságára szükséges előkészületekkel sem bír, semmi érdek és érv nem menthetne ki. Itt csak azért kellett ezt általánosságban említenem, mivel tapasztalásból mondhatom, hogy egyetemi szaktanulók között is, a számtanban igen járatlanokat találhatni.

—e—r.

T á r c z a.

Adalékok a tiszántuli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1765. A június 5-én kezdetét veendő egyházkerületi gyűlésre milyen meghívó levélben kéretnek fel a gyűlés tagjai — bevezetve van. III. köt. 99. lapon.

Synodus 1765. jun. 5. A superintendentens gyengélkedése miatt nem lehetett jelen. Jelenvoltak a traktusok seniorai, kivéven a mármarosai egyházmegyeit; a békési traktusnak követői, Debreczenből a lelkészek és professorok; világiak közül: Gr. Rhédey Farkas, Vay István, Rhédey Ferencz, Péchy Imre főcurátori helyettes, Szeremlei Sámuel főbíró és több senator.

1. Az érmelléki esketési ügyben a vizsgálat megtartatott, a tanúk kihallgattak és a következő ítélet hozatott: Derecskei András seniori hivatalától megfosztatik, három assessor pedig, névszerint: Ercsei Zsigmond, Sukorói István, Nagyszegi Bálint nem csak az assessorságból tétetnek ki, de még lelkészi hivatalukból is. Félegyházi Ferencz most nem jelenhetvén meg, jövő gyűlésre idéztetik.

2. Földvári Titusz továbbra is kizáratik.

3. Budai József berei lelkész állja ki előbb a publica poenitentiaát.

4. Sárvári János piskólti lelkésztől Pécsi Mihály juhokat vásárolt és a lelkész lelkiismeretére hivatkozva állította, hogy a juhok ragályban nem szenvednek, még legelőn sem voltak, hanem odahaza szénával tartattak: és mégis, a mint későbbben kitudódott, azon állítása a lelkésznek nem felelt meg a valónak; és most kártalanítást nem akar a vásárlónak adni. Határozott, hogy az esperes egyenlítse ki barátságos uton az ügyet, ha nem sikerül, polgári hatóság ítéljen.

5. Szombati Ambrus szállós-végardói lelkész pénz- és mézsikkasztás miatt a tractus által excommunicálva lett. Az egyházmegye ítélete jóváhagyatik, de reversális mellett a lelkészek közé visszafogadtatik.

6. Sárvári János piskólti lelkész ellen gróf Rhédey Farkas panaszt emel, hogy polgári ügyekbe avatkozik és az ő családjáról kisebbitőleg beszélt. A vizsgálati iratok szerint ártatlannak találtatott.

7. A piskólti egyház panaszt emel egy házasságtörő nő ellen: idéztessék meg és dorgáltassék meg.

8. Paksi János petneházai lelkész panaszt emel a középszolnoki esperes ellen, hogy mennyi méltatlanságot és zaklatást vitt rajta véghez. Ezen ügyben eljárással Mátyus István károlyi lelkész bíztatik meg.

9. Mogyorósi Sámuelnek azon kérése, hogy irányában kegyelem gyakoroltassék, nem teljesítettik.

10. A debreczeni egyház és tractus között a lelkész hívás tekintetében előállott viszály elintéztetett. A tractus beegyezése nélkül Debreczen sem hívhat lelkészt, a most általa meghívott lelkész nem erősített meg. A fiiskolára vonatkozólag szintén kijelenti az egyházkerület, hogy a felülvizsgálat az iskolára nézve, őt illeti. III. köt. 100—105. lap.

Egyházkerületi gyűlés 1765. jun. 28. Tatai Ferencz superintendens meghalt 25-én, eltemettetett 27-én, 28-án két senior Kápolnási Mihály és Debreczeni János, a debreczeni consistórium több tagja egybegyültek és miután a főgondnok levele is a főjegyzőhöz megérkezett, elhatározottat a választásra való felhívása a tractusnak.

Itt némely adatok foglaltatnak Tatai Ferenczre nézve, de azok még bővebben olvashatók Tóth Ferencz tül a tiszai püspökök élete című művében. III. köt. 105. lap.

Egyházkerületi gyűlés. 1765. aug. 13. Jelenvoltak: Kápolnási Mihály bihari, Kömlei Márton beregi, Kaszap István kunsági, Fáji József szatmári, Tasnádi István szabolcsi, Debreczeni János debreczeni seniorok, több professor és még több egyháziak. Világiak közül: Dobozi Mihály főgondnok, Pogány Ádám, Vay István, Rhédey Ferencz, Erdődy István, Péchy Imre, Szeremlei Sámuel és több senator Debreczenből.

1. A tractusok szavazatai Fáy József senior és Péchy Imre által számbavétettek; az összes szavazatok Szilágyi Sámuel szatmári lelkészre adattak, a ki régebben már volt generális notarius. Szilágyi felesküdt és ünnepélyesen imádság és kéznek företétele által superintendenssé tétetett.

2. Földvári Titus kéri Berében meghagyatását. Berében Buday József legyen a lelkész, de ha onnan elmenne, a tractusban másutt hely nem adható.

3. Oláh Judit, Gál János házasságtörő lelkésznek nője felmentetést kér; az még nem adatik meg.

4. Az érmelléki lelkészek folyamodnak visszavételestökért. Halasztatik.

5. Szombati Ambrus végardói lelkésznek hivatalától megfosztatása, erkölcsi kihágásai miatt, helybenhagyatik.

6. Pál István jármii lakos panaszolja, hogy nője régen elhagyta; de mivel okmányokkal semmit nem igazol: az ügy felvétele halasztatik.

7. Máramarosi egyházmegyében a szegény egyházak részére a charitativa kasszából segély adatik.

8. A máramarosi egyházmegyének a megboldogult superintendenssel folytatott ügye elintéztetik. Az egyházmegye elismeri teljes függését a superintendenstől.

9. A pozsonyi ágens fizetése, az országgyűlésen

fenlevő deputáció javaslatára emeltetik 50 frttal; ebből 21 frtot ezen egyházkerület fog teljesíteni.

10. Fogarasi György tasnádi lakos bárha excommunicáltatott is a kerület által, de az illető lelkész azt nem hajtotta végre. Utasítatik az esperes, a tasnádi lelkészt megidézni és engedelmességre kötelezni.

11. Mogyorósi Sámuel a nyilvános bűnbánatot kiállván és bizonyítványokkal igazolván, hogy jó uton halad, nem részegeskedik: reversalis mellett visszavéttetik. III-ik köt. 110—113. lap.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

A belmissió vázlatos története s jelenkori állása a külföldön és a magyarországi ev. ref. egyházban.*)

(Folytatás.)

A belmissió munkája elvileg nem egy a humanitárius törekvésekkel. Ezek, általában véve, inkább csak a külső nyomort tekintik s azt akarják meggyógyítani. A belmissió a külső nyomorban is a bűnre megy vissza s először ettől akar megszabadítani. Látja, tudja, mily kísértő erő rejlik ama paizsos férfiuban, kit szegénységnek, nyomornak szoktunk nevezni, de csak akkor tart ettől, ha szövethet a bűnnel. „Boldogok a szegények!” — ha t. i. tanítványai az Urnak. De jaj azoknak, kik főleg erkölcsileg és lelkileg szegények! A humanitárius törekvések, melyeket a belmissió mindenestre magasztos, nemes törekvéseknek ismer el s melyeket több esetben alig is lehet a belmissió munkáitól megkülönböztetni, — a humanitárius törekvések, céljok szerint megállanak a külső nyomor enyhítésének boldog tudatot ébresztő révpártján, a belmissió azonban nem a testi, a természeti, hanem a lelki ember magasabb érdekeinek szolgálatában áll. A földön, földi eszközök igénybe vételével is Isten országának tagjaivá akarja viszsanyerni a bűn gyermekeit.

A belmissió története a keresztyénséggel kezdődik. A halálából föltámadt Krisztus ama mondása: „elmenvén, tanítsatok minden népeket”, mint soha el nem hangozó, zengő kiáltás új életet, lelki forradalmat támasztott. A küldetést megérték a népek fiai. Hallatszik az a kiáltás ma is s a nem-keresztyén világ gyermekei közé kiment s ma mind nagyobb számmal kimenő missionáriusok, a külmissió munkásainak hősi tetteiről regeszerű dolgokat tud beszélni a történelem. A külmissió olyan, mint a férfiú, ki oda kinn, az enyhet adó csöndes otthon falain kívül küzd a ház fölvirágzásáért; a belmissió olyan, mint a ház szelid asszonya, ki otthonát akarja mindenekelőtt rendben tartani s ki a család gyermekeinek épségben, egészségben maradásáért buzog. Mi csak ezzel foglalkozhatunk itten.

A belmissió története a keresztyénséggel kezdődik, —

*) Felolvastatott N.-Beeskereken, a békésbányai ev. ref. egyházmegye, 1887. április 14-én tartott lelkészegyesületi közgyűlésén.

mondám. Nem nehéz ezt bizonyítani, még ha nem valljuk is és pedig nem valljuk a nagy egyházi atyának ama mondását, hogy a pogányok legszebb erényei is csak „ragyogó bűnök.” A régi pogány világban — és itt ne is beszéljünk a barbár népekről, hanem csak az ókor két kulturnépéről, a görögről és a rómairól, — e világban az önszeretet elnyomta a felebaráti szeretetet. Olvashatjuk ugyan azon nemes buzgóságot, melylyel e népek a vendégszeretetet folytatták; tudjuk, hogy Krétában, Athénben, Argosban és Korinthusban nyílt termeket állítottak az utazók ingyen elszállásolására; ismeretes dolog egy Cimon, vagy Pelopidas bőkezűsége, valamint hogy a rómaiak Fabius katonáit és Fidenä sebesültjeit házaikba fölvtették és ápolták: de mindez még csak arra mutat, hogy Isten beplántálta az emberek szívébe a részvét érzelmét, mely olykor-olykor, a humanitás tetteiben, mintegy önkéntelenül is életjelt ad magáról. Meg kell azonban tekinteni az éremnek másik oldalát, mely sötétségével csaknem teljesen elenyészteti a tulsó rész némi halvány világosságát. Hogy lehetett volna ott élénk a felebaráti szeretet, a hol az emberek nem ugyanazon Istent ismerték el közös Uroknak; hol tehát az egy vallás köteléke nem fűzte szorosabb viszonyba az embereket; hol az erősebb joga volt az általában elismert törvény; hol a gyöngét csak méltánytalanság érte s a legyőzött sehohsem talált részvétre; hol ő, mint fogoly, haza és istenek nélkül, ki volt zárva a templomokból, ünnepélyekből, áldozatokból s ivadékaival együtt urai emberietlen önkényének volt oda vetve?! És milyen volt a rabszolga élete?! Róma és Spárta nagyobb emberei is kétkedni látszottak azon, hogy ember é hát tulajdonképen a rabszolga? Varro, Rómának egyik legelső tudós embere (Kr. e. 116—27.) szerint a rabszolga csak annyiban különbözik a baramtól, hogy beszélni is tud s valóban e szegény teremtményt, kit semmi törvény nem védelmezett, kit szeszély vagy szükséglet s képességei szerint kézművességre, földművelésre, művészetre, koldulásra, vagy prostitúcióra jelöltek ki, e szegény teremtményt, mint oktalan barmot, éjjelre lánczokkal bekötötték az ergastulumba, a dologházba; ha meghalt, kivetették a vadállatoknak; ha előregedett, vagy eladták, vagy Aeskulap szigetére küldötték, hogy ott pusztuljon el valamiképen. Egyes emelkedettebb lelkű bölcsészek mitsem tudtak a közszellemen javítani, mert nem hatoltak be tudományokkal a nép közé s ha némely írók szavaiban a humanitás tiszta hangja cseng, ki hallotta meg azt, hol volt annak hatása érezhető?! Ne mutasson senki rá arra a tagadhatatlan tényre, hogy hiszen Rómában életbe lépett például az élelmi szereknek a nép közötti rendszeres kiosztása; hogy a szegények minden nap benyújták a gazdagok kapuin üres sportuláikat, fonott kosaraikat, melyek élelmi szerekkel megtöltve adattak vissza: mi része sem volt ezekben a jótékonyagnak; a hiúságtól, a becsvágytól, a félelemtől, a politikától elragadt áldozatok voltak ezek; váltságpenz, melyet a gazdag zavartalan nyugalma érdekében fizetett a szegénynek.

Nem lehet e tárgynál hosszasan időznünk s azt is csak épen megérinthetjük, hogy Izráel népe között sem fejlődött ki a felebaráti szeretetben mutatkozó jótékonyág a maga teljességében. Ott fuvall ugyan már e nép polgári és valóságos rendelkezéseiben a szeretet szellemének lehellete; a hetedik év és a hetedik nap áldása a szegényeké is volt; a

törvény megemlékezik és pedig szép szavakkal emlékezik meg a szolgákról, az idegenekről, az özvegyekről és árvákról; az alamizsnálkodás az Ur jótéteményeiért való hálaáldozatnak, a bűnökért való engesztelő cselekedetnek tekintetett, — de nem volt e szeretet önkéntes, mert a törvény követelte azt s szűkkeblű volt, mert csak a kiválasztott nép határain belül fekvő területre szorítkozott.

Nem tekinthetem czéломnak, hogy arról beszéljek itten, mit tanított Jézus a jótékonyagságról, a felebaráti szeretetről. Nem polgári erény az az ő szellemében, hanem isteni félelemből és szeretetből eredt érzület, mely nem anynyira a segélyezettek földi javát, mint inkább a segélyezők örök üdvét van hivatva amaz, mint szintén fontos czél mellett előmozdítani. Mindnyájan jól ismerjük ama fölséges mondásokat, melyeket az apostoli levelekben az emberszeretet nagy erényéről olvashatunk. Látjuk a jeruzsálemi gyülekezetben az első keresztyének testvéri közösségét; olvashatjuk az újtestamentomban a szegények támogatására szokásba vett szeretetvendégséget; a diakonusi és diakonissai hivatalnak a szegények és betegek gondozása czéljából való beállítása is arról tesz bizonyosságot, hogy a belmissió fájának gyöngé csemetéje az újtestamentom földjének talajába volt, gyümölcsöt ígérőleg, virágot hozólag elplántálva.

És ezzel szálljunk ki a nagy tengerre! Gyors vitorláknak szárnyain röpjünk át a végetlen óceánon. De hát ki tudná a mély vizek kincseinek csak ezeredrészt is napvilágra hozni?!*)

Az első keresztyéneknek a szegények iránti jótékonyága határtalan volt. Az istenitisztelet végeztével elővették a szükségben levők névjegyzékét s azon általános szabályelv alapján, hogy „adj mindenkinek, a ki kér, de ne mindenkinek azt, a mit kér”, gondoskodtak a szegények szükségéről. Magas rangú férfiak és nők ápolták a betegeket, még a betegség elragadása veszélyének tudatában is. Cyprián karthágói püspök maga vezette a vakokat és hordozta a bénákat. Az előkelő nemzetségből származott Hilarius, harlesi püspök keze munkájával is igyekezett a szegények szükségén enyhíteni. Cassiodorus eme szép intését: „ha segítened kell atyádfián, ne fordíts neki hátat, ne ránczold össze homlokodat, ne halogasd azt sokáig, hanem segíts rajta és jótékonyágodat vidám arczezal s szeretetteljes beszélgetéssel igyekezzél eltakarni; előzd meg jótetteddel, hogy ő lássék neked mintegy szívességet tenni, ha elveszi tőled azt, a mit neki szántál”, — ezen intést bámulatos önmegtagadással megtudták az első keresztyének fogadni. Nem lehet azt leírni, mily hősi tettekben nyilvánult az ő emberszeretetök ereje Isten ostromozásának idejében, midőn döghalál ragálya járta be az országokat s a pogányok temetetlenül hagyták halottaikat, a szülék elhagyták gyermekeiket, a gyermekek szüleik tetemetlen hulláira hágtak, — s a keresztyének daczoltak a veszélylyel, kockára tették életüket, hogy a betegeknek enyhülést s a meghaltaknak tisztességes sírt szerezhessenek. Fényes példáit beszéli el az ilyen keresz-

*) Forrásaim általában: Die Werke der Liebe, von Lehmann, Leipzig, 1883. Historische Studien . . . der christl. Barmherzigkeit, von Etienne Chastel, Hamburg, 1854. Die innere Mission in Deutschland, von Busch, Gotha, 1877.

tyéni hősi bátorságnak Neander „Allgem. Geschichte der christl. Religion“ cz. műve 1-ső kötetében.

Hogy mit tettek, mire voltak képesek egymásért az üldöztetések idején, arról az egyetemes egyháztörténelem is eleget beszél. Mi ne beszéljünk erről! Elég legyen fölemlítenünk, hogy a pogányok bámulva tekinték őket s bizonyos néma rettegéssel mondák magok közt: „nézzétek, mint szeretik ezek egymást, mint bánnak egymással úgy, mint fivérek és nővérek s mint készek egymásért meg is halni!“ Julián császár, ki tudvalevőleg a pogányság újra-élesztésén fáradozott, megkísértette a szereteti munka galylyait a pogányság odvas törzsébe beoltani. „Jegyezzük meg, — mondá papjainak, — hogy semmi sem segítette anyyira elő a keresztyén babona terjedését, mint az ő, idegenek iránti könyörületességök. Állítsatok azért ti is minden városban kórházakat. Mert az valóban szegény lenne reánk nézve, ha mi elhagynók szegényeinket, holott a zsidóknak nincsenek szegényeik és az istentelen galileaiak nem csak a magokéiról, hanem a mi szegényeinkről is gondoskodnak.“ A császári parancs azonban a hideg pogány szívben természetesen nem volt képes fellobbantani a könyörülő szeretet tüzét.

A gyülekezet, mint egész, mint erkölcsi testület által adott segélyek kiosztása csakhamar rendszerezett alakban történt. A gyülekezeti elöljáró, a püspök, vagy a gyülekezeti szolga, a diakonus kezébe adta ki-ki, a mit magától elszakíthatott. A bejött adományokat a püspök három részre osztotta föl; egy rész a gyülekezeti elöljárók, szolgák tartására, a másik az istentiszteleti költségek fedezésére, a harmadik a szegények segélyezésére jelöltetett ki. E szegények közé sorozták a vértanuk hátrahagyott családtagjait, a hitökért szenvedett, vagy szenvedő vértanukat s ezek családjait, a betegeket, özvegyeket, árvákat, elgyöngült aggokat is. Chrysostomus korában maga az antiochiai gyülekezet egyéb szegényei mellett naponként 3000 özvegyről és hajadonról gondoskodott.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

Lelkészi értekezlet a debreczeni egyházmegyében.

(Vége.)

Értekezletünk másik tárgya volt Nagy Lajos m.-pércsi lelkésznek még a folyó év elején szárnyra kelt háborus hírek hatása alatt született azon indítványa, hogy lelkészgyámintézetünk pénztökéjének nagyobb része, pénztértek-csökkenés esetén beállható károsodástól megóvás céljából, valamely jövedelmező ingatlan birtokba fektetessék. Az egyes körök — s az egyházmegyei gazdasági tanács véleményének meghallgatása után, az indítvány levéteztett a napirendről azon indokolással, hogy a mai viszonyok és körülmények között legjövödelmezőbb és legbiztosabb a gyámintézeti pénztökének betáblázás melletti kölcsönzés útján való gyümölcsötzetése.

Az egyházmegyei képviselőknek, az egyházkerületi közgyűlésen, elvi fontosságú dolgokban tanúsítandó magoktartására vonatkozó, — a f. évi tavaszi egyházmegyei közgyűlésen hozott — s e becses lapok 17. és 18. számaiban

pertractált határozat ismét vita tárgyát képezte, a mennyiben a lelkeszi kar egy része azt megváltoztatni óhajtja s e célból a kérdést ismét egyházmegyei közgyűlés elé kívánja vinni. Hosszas, érdekes és igazán elvi magaslaton álló vita indult meg ez ügyben, végződve annak többségileg kimondásával, hogy a lelkeszi értekezlet, mint ilyen, e tárgyban az egyházmegyei közgyűlés végzésével állván szemben — véleményt nyilvánítani többé nem kíván, hanem a nézetéhez ragaszkodó kisebbségnek jogában áll, a fenforgó dologban, majdan a közgyűlésen újabb határozatot provokálni.

A magy. prot. tud. irod. társulatba lelkeszi értekezletünk, mint testület, alapító tagul belép, kötelezve magát a 100 frt alapítványnak megfelelő évi 5 frt fizetésre; ezen kívül indítványt tesz az őszi egyházmegyei közgyűlésre, hogy a debreczeni egyházmegye legyen a társulatnak pártfogó tagja, 500 frtnak megfelelő 30 frt évi járulékkal. Ezen kívül a lelkeszi kar minden tagja, a maga anyagi viszonyaihoz és körülményeihez képest bizonyára támogatni fogja a társulatot. Hiszem, hogy a magyar prot. tudományos irodalomnak hasonló mérvben meg fogja hozni minden egyházmegye a maga áldozatát s ez alapon jól esik remélnem, hogy ama társaságnak egyházunkra nézve oly fontos ügye felvirágozik.

A gondnoki számadási ivec, egyházi adókönyvek rovatának megállapítására s az őszi közgyűlést megelőzőleg az egyházközségek közt megismerés és hozzászólhatóság céljából körözésére egy bizottság küldetett ki. Kovács Daniél esztári lelkésztársunknak, azon ünnepélyes alkalomból kifolyólag, hogy lelkészi hivatalkodásának 50-ik évét a múlt hónapban töltötte be, értekezletünk szívből jövő jó kívánatait jegyzőkönyvileg kifejezni határozta.

Felvetetett azon kérdés, hogy az egyházközségeknek a lelkészgyámintézet irányában tanúsított áldozatkészségük némi viszonzásául nem lehetne-e a gyámintézeti pénztárból a — debr. főiskola példájára — betáblázás nélküli kölcsönök adni? Mielőtt e tárgyban vélemény nyilvánítanék, felkértem az egyházmegyei gazdasági tanács, hogy a legközelebbi közgyűlésig adjon erre nézve javaslatot.

A vallás-erkölcsi élet terén sötét foltot képező vadházzasságok gyéritése céljából, két lelkeszi kör indítványára, pártolólággal terjesztetik fel az egyházmegyére a lelkeszi kar azon óhajtása, hogy az egyházkerület a konvent útján tegyen intézkedést arra nézve, hogy a magyar ev. ref. egyháznak, a házassági válóperekben törvényileg biztosított bíraskodási joga állíttassék vissza.

A vasárnap megszentelése üdvös és fontos ügyében a bárándi lelkeszi kör felkérte a területén hivataloskodó főszolgabíró urakat, hogy a magok hatáskörében nyújtsanak segédkezet a vasárnapi nyugalom és munkaszünet általánossá tételére. A megkeresésnek ha nem teljes is, de figyelemre méltó sikere tapasztaltatván, hasonló eljárás ajánlatik a többi lelkeszi köröknek is. Esketési jegyek nyomtatása iránt az egyházmegyei közgyűlés intézkedése kikéretik. — Végül Szabó József bárándi segédlelkész olvasta fel általános figyelem közt „A kijelentés szükséges voltá“-ról, alapos készültséggel írt értekezését, vonzólag fejtegetve, hogy az emberi szellem, magára hagyatva, az Istennek és az ő dolgainak megértésére, megfejtésére nem képes, szükség volt tehát a kijelentésre. Tétéle bizonyítása végett rámutat az ókori mythológiának, költészetnek s a

régibb és újabb bölcsészetnek ez irányban tett sok oldalu, de sikerre nem vezetett törekvésére; az Isten után vágyódó emberi lelket egyik sem elégíthette ki, csak maga az Isten az ő sz. Fiától küldött kijelentésével, mely „az ég felelete volt a föld epekedésére.“ Értekezésének végén felveti azon érdekes kérdést, hogy ha valamikor az emberiség eléri az értelmi fejlődés legmagasabb fokát e földön, hát akkor lesz-e szükség a kijelentésre? S e kérdésre azon igazsággal felel, hogy az ember, bármily magas fokán álljon is a világi műveltségnek, mindig gyarló marad s magára hagyva, kijelentés nélkül nem élhet; az embernek vallás kell multhatatlanul, boldogító vallás pedig csak egy lehet, az idvesség tudománya, a ker. vallás.

Az ekként lefolyt értekezletet vidám hangulatu társas ebéd rekesztette be; én pedig azzal zárom jelen soraimat, a minek egyik lelkészársunk is sikerült felköszöntőjében kifejezést adott, hogy t. i. az a szelid, kíméletes hang és viselkedés, mely az értekezleten, a nagy elvi elentétek dacára is, uralkodó volt, legyen állandó minden gyűléseinken!

1887. június 10.

....y

Irtsuk ki a papismus maradványait.

Midőn a b. e. reformátorok hozzá fogtak a vallástisztítás dicső munkájához, távol volt tőlük gondolata is annak, hogy ők egyházuktól elszakadjanak s a velők együtt gondolkodókat, elvrokonaikat is elszakaszszák az anyagegyháztól. Nem! ők csak a tévelyeket, az emberi találmányokat, a képtelen dogmákat, a nép tudatlanságát nevelő babonás cselekvényeket, melyek lassanként emberi bűnös önzésből eredtek, kezdték ostromolni s törekedtek megszüntetni.

Igy tett Luther, így Zwingli a bűnbocsátó levelek arcátlan árulása alkalmából tartott tanításaikkal, népfelvilágosítási célból tett szónoklataikkal.

És midőn apostoli buzgalmukért üldözöbe vétettek, halálra kerestettek, bárha azelőtt is szorgalommal olvasták s tanulmányozták a szentiratot, most kétszeres szorgalommal tették azt s az Isten Szentleke által is felvilágosítatva és gyámolítva, ismerték meg és hirdették azt az evangyéliomi vallást, mely a 4 első században, részint az apostoli korszakban, részint az azt követő atyáknak, — kik az apostolok ajkairól tanulták az evangyéliomot, — napjainban világosította és boldogította az első keresztyéneket.

Ugy van! az áldott emlékezetű reformátorok elébb csak tanítani, világosítani akarták a tudatlan, a sötétben tartott népeket. Még midőn ezért kárhoztatva lőnek is a szent hatalom bitorlójától, akkor sem szakadtak ők el, hanem vitatkoztak az akkori világ legnagyobb tudósaival, vitatkoztak a tudomány fegyvereivel és Isten ígéből merített érvelésekkel és csak miután meggyőződtek, hogy a római egyháznak főben és tagokban reformálása, a vallás megtisztítása egyetemlegesen nem vihető ki, akkor alkotak gyülekezeteiket azokból, kiknek szólott az Ur lelke a sűrű köd homályán keresztül: „legyen világosság“!

Hiszszük, hogy a Megváltó az égből, az ő Atyjától hozta le és az apostolok az Isten Szentlekeből lelkesítve

terjeszték el az evangyéliomi vallást; de én még azt is hiszem s hiszik minden velem együtt gondolkodó hitrokonim is, hogy nekünk evangyéliomi keresztyéneknél azt a vallást kell követnünk, abban kell élnünk és meghalnunk, melyet a Krisztus tanított, az apostolok és evangyelisták hirdettek. Ezt a maga eredeti tisztaságában kell nekünk megtartani, hirdetni, — elménkben, szívünkben forgatván szüntelen az Ur imájának ezen kérését: „Mi Atyánk! jöjjön el a te országod“!

Nehéz munka ez! sokkal nehezebb, mint talán némelyek gondolják, — azonban lelket felmagasztaló, dicső munka is. A nagy, nemes munka nemes lelkek tulajdona; a nemes tulajdon és munka illik protestáns jellemhez. Tegyük magunkat méltókká a protestáns jellemre és nevezetre. De térjünk a dologra s lebegjen előttünk mint tűzszlop e szerény cikk homlokára jegyzett tétel: „Irtsuk ki a papismus maradványait“!

1. Vegyük figyelem alá elsőben is közistenitiszlet-tartásunk helyiségeit, a templomokat. Elhallgatom azt, hogy mikor ezeket Isten segédelmével felépíthetjük, felszenteljük: hosszú imákkal, beszédekkel, mesterséges pompás énekekkel csiklandoztatjuk az érzéket és a szív fellobbanó indulatait, a sákramentumokat nagy solemnitással, mintegy látványosságot szolgáltatjuk ki, melyek után következnek a bankettek s azokon mondatni szokott olyan toasztok, melyek az igaz puritán lelkeket megbotránkoztatják. Végre mindezek után tánczvizalom s magnum áldomásívások. Ezeket elhallgatva: mirevalók — bátorkodom kérdeni — az evangyéliomi ref. templomokban némely jelvények, mint kakas a falra pingálva, aranyozott remek készületű kathedrák, arany kelyhek, ezüst kannák, keresztelő edények? Mirevalók a padokra felirt nevek és egyéb memorandum-iratok, cifrázatok?

És mirevalók az orgonák, melyeknek zenehangjai a tömegre nézve a füleket csiklandoztatják s legfeljebb hiu érzélgésre szoktatják az emberi szívet, mikor ellenben az utánozhatlan szépségű, emberi hangú éneklés az egekbe emeli az emberi lelkeket.

Hallom ezekre a gunyos megjegyzéseket: „Mit tudsz te ezekhez Bunyaszegszárdon szegény vaskalapos lelkész-tanító? Hogy mered kárhoztatni diogenesi cinismussal a keresztyén kultuszt és annak ékes helyiségeit, — a szent edényeket, melyek a sákramentumok kiszolgáltatásához nagyon is illenek“?

Én nem kárhoztatnám, ha meg volnék győződve, hogy a felséges Istennek ezekben kedve telik. Nem kárhoztatnám, ha nem tudnám, hogy a felséges Istent lélekben és igazságban kell imádni. Nem kárhoztatnám, ha nem tudnám az Urnak amaz imádságát, mely 6 kérésből áll s mégis 3 sorban leírható. Nem kárhoztatnám, ha nem tudnám, hogy egy szívből jövő sohajtás felszáll az egekbe, — a farizeus hosszú imádsága semmit sem ér. Nem kárhoztatnám, ha egyházaink falun, városban adósságok özönében nem volnának elmerülve. Nem kárhoztatnám, ha számtalanok nem volnának a felejtett szegények, kik nyomorognak elhagyatva, segély nélkül, holott hajdan azok tették az első századokban az igaz keresztyének gazdagságát.

De midőn a fentirtakat tapasztalom; mikor tapasztaltam, hogy Debreczenben a nagytemplomban, vasárnap reggel alig ötvened részét a gyülekezet házában láttam hall-

gatókkal megtelve, holott a 30-as és 40-es években telve volt minden pad, minden tér és zug minden vasárnap, pedig akkor még nem volt orgona, hanem csak az öreg Garbóczy uram vezette az éneket gyönyörű hangjával, mely mint csalogány hangja, úgy viszhangzott az ezer meg ezer éneklő emberi hangok felett, melyre aztán a Szoboszlai, Tóth Mihály, Fésűs András imái égbe ragadták a lelkeket, szónoklataik építették s mintegy drága eledellekkel táplálták a ref. hitű puritán lelkeket.

Ezekért mondom én, hogy templomainkból minden külső jelvényt, czifraságot, hiu pompát, aranyat, ezüstöt ki kell venni, el kell azokat adni, árokból a szegényeket segíni, az adósságokat törleszteni, kifizetni s azután is józan gondolkodó népünket az Istennek lélekben és igazságban való imáadására szoktatni.

Mert tisztelt olvasó, tudjuk mi az egyháztörténelemből, hogy az apostoli korszakban s azután is az atyák idejében, irtóztak az első keresztyének minden pompától, külső jelvényektől, mert pogányságnak, bálványozásnak tartották azokat. Tudjuk, hogy Nagy Konstantin császár, kinek anyja különös kegyelettel viseltetett a kereszt iránt — Nagy Konstantin császár, mondom — állítottatott fel utcákon, piaczkon először keresztet, — azután a kereszt, majd a feszület is, ezekután a Szűz anya képe, majd az apostolok s végre mind-mind a sok csinált szentek képei kerültek belül a templomokba, hiában tiltván e dolgot magának az Ur Istennek ama világos és szigorú parancsolatja: „Ne csinálj te magadnak faragott képet és semmi hasonlatoságot, se ne tiszteld, se ne imádd azokat.“

Bihari Gábor,
ev. reform. lelkész.

(Vége köv.)

Nekrolog.

A mai alólírott napon, jun. 13-ikán vettem, a „Vasárnapot megszentelő nemzetközi szövetség genfi központi bizottsága“ által Genfben, junius 6-ikán postára tett, a következő érdekes gyászjelentést:

„Rieu Lombard asszony (madame), Lombard Viktor ur és neje (monsieur et madame) Lombard Márk, neje és gyermekei, tisz. Ward W. S. ur, Ward asszony és gyermekei, Lombard Anna és Karolina kisasszonyok, Dr. Lombard H. C. ur, Lombard Torel asszony és gyermekei, Rieu H. ur, neje és gyermekei, özvegy Rieu Augusztne asszony, Lasserre Gusztáv ur és neje, Dr. Appia L. ur és gyermekei, özvegy Lasserre Alfrédne, született Haller asszony és gyermekei, Lasserre Emilia kisasszony, Cuènod-Rieu Hermann ur neje és családjai (les familles), Morin Lionból, Lullin, Sautter Párisból, Cramer, Sieveking, Cellérier és Galliard Lausanneból tisztelettel tudatják önnek a fájdalmas veszteséget, mely őket Lombard Sándor István ur régi bankár, férjök, atyjok, nagyatyjok, testvérök, sógorok, bátyjok, nagybátyjok, unokatestvérök személyének, folyó hó 28-ikán, 77 éves korában történt kimulásában érte. Genf május 1887. „Énök az Istennel járt, azután nem volt többé, mert Isten őt elvette.“ 1. Móz. V: 24. „Az én kegyelmem neked elég.“ 2. Kor. 12: 9.“

Eddig a gyászjelentés.*) Tudva van az egyházi lapok, főleg a Debreczenben nt. Balogh Ferencz, Joó István és Tóth Sámuel urak által szerkesztett lapok olvasói előtt, hogy a megboldogult Lombard Sándor még az 50-es években keletkezett, Vasárnapot megszentelő helvét Társaság, később nemzetközivé vált Szövetség merész alkotója és mindvégig nagy buzgalmu, fáradhatatlan és rendkívüli ügyességű elnöke volt.

A „Bulletin Dominical“ főképp több Genfből küldött füzetei után az említett tanár urak lapjában a Vasárnapot megszentelő Társaság keletkezéséről, több nagy gyűléseiről (melynek egyik nemzetközi nagy gyűlésére, Berlinbe 1873-ban, két ízben meg is hívtak) többször terjedelmes tudósításokat közölve és ezekben, természetesen, az elnök megnyitó beszédeit is mindig egész terjedelmökben beiktatván, az ily alkalmakkal a kiváló elnökről sokszor megemlékeztem. A megnyitó beszédet tartó elnök pedig mindig s mindenütt, a kisebb, Genftől messzeeső gyűléseken is Lombard Sándor volt. Mert akárhol tartottak gyűlést a vasárnap ügyében, oda mindig őt hívták meg elnöki megnyitó beszédet tartani; ő pedig ment készséggel és mondott, amint szükségeltetett, francziául vagy németül mindig más, ismétlésbe soha nem eső, szebbnél szebb, széles ismeretről tanuskodó és az ügy melletti szívbeli szent buzgóságot lehelő beszédeket. E mellett jött s ment és irt mindenfelé: kormányokhoz, miniszterekhez és egyesületekhez a szent ügy érdekében.

Jellemzi őt, hogy midőn 1884. évi ápril 23-dikán Tóth Sámuel ur lapjában, a Vasárnapot megszentelő Társaságnak, a helvéták módjára, az egyháztól külön alakítását, élére egy kiváló, Lombard Sándorhoz hasonló világi férfinak állását s függetlenül működését ajánló — neki megküldött — cikkemben őt alkalmilag a fentebb mondottak értelmében jól, de meggyőződésem szerint legméltóbban megdicsértem volna, erre ő maga elfoglaltatása s elutazása miatt nem válaszolhatván, Deluz, genfi egyik lelkész s a vasárnapi társaság titkára által, nagy szerénységgel azt válaszoltatta, hogy a dicséretet megköszöni, de el nem fogadja. Azonban az egész cikket — a válaszlevélben — kritika alá vetették mondván: „La critique, que nous avons a faire a votre article... de e kritikában a cikk irányát, célját dicsérve helyeselték, azon óhajlás kifejezése mellett, hogy az erős felhívás legyen megértve.

A kiváló, mondhatni különös férfiú kimulását különben a „Semaine Religieuse“ jun. 4-iki 23-ik számában már közölte röviden így:

„Lombard Sándor ur, régi bankár, a vasárnapi nyugalom hős apostola és keresztyén műveink nagy szá-

*) Méltónak tartom megjegyezni, hogy e gyászjelentés épen nem hasonló a minálunk adatni szokott ékes, mondhatni, néha igen czifra gyászjelentésekhez. E genfinek külalakja a rendesnél jóval nagyobb félv szép papir, két rétebe hajtva, mint a leveleknél teszszük. E két levél külső két lapjának mind a négy szélén ujnyi szélességű fekete, gyászos vonal vagy keret van. Az első lapon, mintha közönséges levél volna, van a fent leírt gyászjelentés, futó aczélmetszésű ékes betűkkel. De a postára adás sem úgy történik, mint minálunk, csupán hátirati adreszszel. A jelenítés, ennek ívéhez mért nagy nyolczadrétnyi, mindkét oldalán gyászos szélű rendes keretbe van téve, melynek a négy közül egy szárnya szabadon nyitva áll. A kereten meg van jelölve az is, hogy ki küldi: „Federation internationale“ K. J.

*

mának eszélyes és buzgó előmozdítója, a múlt szombaton, május 28-ikán, 77 éves korában tőlünk hirtelen elragadtatott. Daczára a kornyomásainak és a betegség tenyegetéseinek, a fáradhatlan öreg bő részt vett mindennemű, őt érdekelt vállalatokban. Még csütörtökön jelen volt a kegyes adományok eladásánál és még szombaton is látható volt több bank-bürokbán és elment őt órákor a „Petit-Sacconex“ temetőbe egy, az ő házában régóta alkalmazásban lévő egyén feleségének a temetésére. A mezőre tett ezen kirándulásából visszatértekor lepte őt meg a végzetes perc, mely két vagy három óra alatt elragadta őt. Munkája bevégeztetett, lelke kész volt az elköltözésre: Isten kimélte őt, közölte vele azon kegyelmét, hogy fennállva haljon meg.

Lombard ur temetése kedden délben és délután történt. A temetést megelőzte a halottas háznál a gyászos istenitisztelek, melyre sokan meghivattak és a melynél hallhatók voltak, az oratorium tanulói két karénekén kívül, Tophel és Perrelet urak, a szabad egyház lelkészeinek, Deluz, a Vasárnapi társaság titkárának, Necker, az Evangyéliomi társaság elnökének, Eggimann, a kikötőnél régi alkalmazottnak, Vernet Márknak, az elhunyt különös barátjának és Hirschgartnernek, a plainpalais-i parókhia lelkészeinek beszédei és imái. A halotti menetben, mely a „Pelouse“ kapuja előtt haladt el, feltűnt a virágokkal terhelt gyászkoesi előtt két, a kikötő egyenruhájában lévő, koszorut vivő és a vasutaknál, postáknál és táviradókál alkalmazottakat képviselő emberei. Roerich lelkész ur, a vasárnapi társaság alelnöke mondott még néhány szót a Szent-György temetőben a Lombard ur sirja felett.

A S e m a i n e még visszatér egy közelebbi számában ez igaz hívő és áldozatkész keresztyén szép példájára.

* * *

Az egész művelt keresztyén világ ismerte Lombard Sándor urat, ismertük jól mi is s méltó, hogy mi is részvételt álljunk meg a mai keresztyénség e ritka példányának sirja felett!

Kis-Marja, 1887. jun. 13.

Könyves János,
ev. reform. lelkész.

K ü l f ö l d.

Rövid hírek. „Theol. Studienhaus“ címmel nagyon figyelemre méltó intézmény van Erlangenben. Oly hittanhallgatók számára áll az fent, kik nemcsak nemes társalkodást keresnek, hanem keresztyéni módon együttesen élni is óhajtanak. A Studienhaus házi gyülekezet, mely reggel és estve ájtatoskodást tart, de nem feleli tagjai tudományos képzsét sem. Erre nézve válogatott művekből álló gazdag könyvtárát szabad rendelkezésük alá bocsátja s a mellett minden 2 hétben tudományos estvét rendez, melyen most Dr. Köhler prof. elnököl, ezelőtt pedig a nemrég elhalt Dr. v. Zetzschwitz, ki a Studienhausnak alapítója volt. — A berlini egyetemnek fentartása ez évben 2.094,044 márkba kerül, melyhez 1.838,479 márk állami pótlék jő. — A német birodalomban 38,489 siketnéma van s részökre 97 tanintézet. — C. B u d d e u s szerint a vegetarianismus a „keresztyénségnek nélkülözhetlen feltétele“; az egyházak nagyon helyesen tennék, ha

e „n a g y m u n k a“ érdekében zsinatokat hívnának össze. A husevés nem az özönviz óta van divatban (Gen. 9, 2 kv.), megvolt az már a paradicsomban. A paradicsomból lett kiűzetés, valamint az özönviz is a husevés büntetése volt s a paradicsom csak is a vegetarianismus által fog ismét visszaállíttatni . . . stb. Csodás virágai a vallásos-szekta alkotásvágyának! — A P á r i s b a n megjelenő „Archives israelites“ szerint a zsidóság száma kisebb, mint eddig gondoltuk. A zsidók összes száma ugyanis nem 7—8 millió, hanem 6.300,000; e számból Európára 5.400,000, Ázsiára 300,000, Áfrikára 350,000 és Amerikára 250,000 jut. Ausztráliában csak kevés zsidó él. Legtöbb zsidó lakik Oroszországban: 2.552,000 (ebből Lengyelországban 768,000), aztán Ausztria és Magyarországon: 1.644,000 (ebből Galicziában: 688,000), Németországban: 562,000, Romániában: 263,000, Törökországban: 105,000, Franciaországban: 63,000, Olaszországban: 40,000 stb. Palesztinában csak 25,000 zsidó lakos volna. — D r e z d á b a n 1883-ban egy társaság alakult ev. férfiakból és nőkből, hogy előadások és keresztyén iratok terjesztése által szolgálja az evangélium ügyét. Ez iratokat, melyekben a különböző konfessziókra czélzó minden vitatkozás kerülve van, tagjai által osztja szét a társaság ajándék gyanánt utczákon, piaczon stb. Az utóbbi évben 30 előadás tartatott és 40,390 darab traktátus osztatott ki. — A z a n h a l t i b ü n t e t ő t ö r v é n y k ö n y v 77. §-sa megtiltja az öngyilkosok nyilvános eltemetését; kivétel némiképen csak a megháborodott öngyilkosokra van téve. — Németországban az 1885-ik évben 170,257 törvénytelen szülés fordult elő; és pedig 23,624 ilyen eset Bajorországban. — A z A l l g. E v.-L u t h. K z t g. így ír Oroszországról többek közt: egy új Mené Tekél Isten uja által a falra írva volt ama merénylet, mely most nemcsak a czárra vonatkozott, hanem fenyegette egész családját; Oroszország bensejében beteg, azt aratják ott, mit évek óta vetének s azzal büntettetnek, a miben vétkezének. Sorsuk az a fejedelmeknek, hogy nemcsak saját s elődeik, hanem népeik büneiért is lakolniok kell. Nagyon tragikus a helyzet, melyben ma a minden oroszok czárja van. S Oroszország nem gránit-óriás, mint kívülről látszik, mert úgy szét van tépve bensejében, mint talán egy más ország sem; s noha belől ég, mégis irányzó szerepre akar vállalkozni a világgal szemben! Vajha megvilágosodnának lelkökben az orosz államférfiak!! — Dr. theol. G. A h l h o r n t ó l egy igen érdekes irat jelent meg (Katholicismus und Protestantismus gegenüber der socialen Frage“ 1887.; 60 lap), melyben szerző kimondja, hogy ama nagy kérdés megoldásában az egyháznak semmi más feladata nincs, mint az, hogy az erre nézve szükséges erkölcsi erő fejlesztésén fáradozzék. Ámde a róm. egyház erre képtelen, mert etikája meg van romolva, különösen a jezsuitismus folytán; annál többet tehet azonban e téren az evangéliom egyháza, az evangéliom eszközeivel, mint a milyenek: a predikálás, sákramentumok és a lelkipásztori gond. — L i p c s é b e n 1886. nov. 3-án az „Institutum judaicum“-ban egy intézet nyílt meg; szeminárium ez, melynek czélja tudományosan és gyakorlatilag kiképezni azon ifjakat, kik a zsidómissió ügyét akarják szolgálni. Már az 1886/-ik isk. év téli felében 5 tanító működött benne: Franz Delitzsch theol. prof., Faber misszionárius, Lichtenstein és Cohn (mindketten született zsidók s a talmud-rabbini irodalom alapos ös-

merői) és Anacker. Említsünk meg egy pár tárgyat, mely ez intézetben a mostani nyári félévben adatik elő: Zsidókhöz irt levél, zsidó-irodalmi magyarázatokkal (Lichtenstein); a zsidó hit- és erkölcsstan specifikus zsidó elemeiről (Delitzsch); Kimchi zsoltárokhoz írott kommentárja (Cohn) stb. — Kissingenben folyó hó közepén nyílt meg a szép intézet beteg gyermekek számára, melyben tekintet nélkül a vallásra, skrofulás stb. gyermekek fognak ápolatni diakonisszák által. — Németországban 1000 postahivatalnok közül csak 6 nem látogathatja a vasárnapi istentiszteletet. — Dresdenben 1885-ben „Wohlgemeinte Stiftung“ név alatt oly intézet létesült, melybe félrevezetett lányok vétetnek fel kevéssel szülők előtt s addig maradnak itt, míg rájuk nézve ez szükséges s kiképzést nyernek minden házas foglalkozásban. Az intézet azonban csak olyanokat fogad be, kik először estek el s kik szegények s szerencsétleneknek tarthatók; az elszült gyermekek elhelyezéséről szintén az intézet gondoskodik. Az 1886-ik év végéig 31 leány nyert benne menhelyet s ápolatott 27 gyermek. Hasonló czélú intézet áll fent Bonnban már 13 év óta. D.

Különfélék.

Debreczenben tanult lelkészjelöltek a külföldön. Mint magánlevelekből értesülünk, volt hittanhallgató tanítványaink közül hárman, u. m. Dávid Gyula, Buday János és Török Zoltán továbbra is, még egy iskolai évre kinn maradnak külföldön. Az utóbbi kettő Edinburgban, az első Utrechtben. Dávid Gyula, hogy a stipendiumot tovább is élvezhesse vizsgát tett Utrechtben s most néhány hétre Németországban, Elberfelden időzik, az ottani egyik lelkész mellett a gyakorlati lelképásztorkodást tanulmányozván. Tanuljanak sokat odakünn s majd itthon tanulják meg, miként kell a külföldön szerzett elméleti és gyakorlati ismereteket, saját viszonyaink keretében egyházunk javára értékesíteni.

A brassói ág. hitv. ev. magyar egyházmegye 1887. márcz. 16-án Brassóban az ág. h. ev. magyar templomban tartotta meg negyedik közgyűlését, a mely nevezetes különösen arról, hogy ez alkalommal nyert a szász superintendentiától hosszú küzdelmek után különszakadt új magyar ev. egyházmegye, mint a tiszakerület 9-ik esperessége, végleges szervezetet. A gyűlést Török József tatrangi lelkész és ideiglenes főesperes nyitotta meg, a ki a szervezkedés folyamára a múlt év márczius 25-én megtartott esperességi első közgyűlésben bizatott meg, mint id. főesperes, az ügyek vezetésével és a kinek egy évi működéséről szóló jelentéséből kiemeljük azt, hogy miután a Budapesten múlt 1886. évi október 13-án tartott ág. ev. egyetemes konvent helyesleg vette tudomásul eme 11 magyar egyháznak a tiszakerülethez való csatlakozását: az esperesség alakulásának ügye autonóm uton befejezve, tudomásvétel végett Trefort v. és közok. miniszter elébe terjesztve van. Továbbá, hogy a türkösi egyház a csernátfalusi-tól különválva, anyaegyházzá lett, s az utóbbi egyházba Kiss Árpád, előbbibe Deák Sándor választattak lelkészekül; s hogy az átalakulások az egyházi élet üdvös csendjének minden megzavarása nélkül vitettek keresztül, sőt a türkösi egyház hívei új orgona létesítése által áldozatkész vallásosságuknak elismerésre méltó tanubizonyságát szol-

gáltatták stb. A jelentés előterjesztése után Török, érdemes főesperes, helyét az ujonnan megválasztott főesperes, Móór Gyula brassói lelkésznek adta át, a ki hivatalos esküjének letétele után rövid beköszönő beszéddel, lelkes éljenzések közt, foglalta el az elnöki széket. Majd az esperességi jegyzők választattak meg, névszerint egyházi részről Deák Sándor és Kiss Árpád lelkészek, világi részről dr. Hoffman Frigyes főrealisk. tanár és Józsa Mihály tanító. Megalakítottak továbbá az esperességi törvényszék és a számvevőszék; gondoskodás tárgyává tétetett az esperesi hivatalnál egy segédkező alkalmazása, mely czélra Rombauer Emil főrealisk. igazgató 25 frtot ajánlott fel: Mi örömmel üdvözöljük az új egyházmegyét a rendszeres életműködés kezdő stadiumán s szívből kívánjuk, hogy legyen az rövid idő alatt az ág. ev. egyetemes magyar egyháznak egy a protestáns, mint a magyar nemzeti érdeket hivatásához képest hathatósan támogató szerves kiegészítő részévé, virágzó ifju hajtásává! A mint olvassuk, az új esperesség világi felügyelőjévé báró Edelsheim Gyulai Lipót, volt országos katonai főparancsnok választatott meg. (B. L.)

Száz forintos pályakérdés. Nagyt. Szöllösi Antal makoí lelkész ur a nazarénizmusra vonatkozó pályakérdés díjára ujabban 57 frt 35 krt küldött be lapunk szerkesztője utján a debreczeni főiskola pénztárába, így most már 100 frtra emelvén a már előbb általa adott pénzeket. Ez ügyre későbbben még vissza fogunk térni; most még nem lehet a pályázat részleteiről beszélnünk, mert több elintézetlen kérdés áll a kihirdetés utjában.

Kecskemét. F. hó 12-én szép ünnepély folyt le a kecskeméti jogakadémia nagytermében, melyet Csilléry Benő és Dékány István jogtanárok 25 éves tanárkodások emlékére a jogakadémia tanári kara rendezett. A nagy és intelligens közönség jelenlétében tartott ünnepélyen jogtanárok, egy joghallgató, a város polgármestere, egy gymnasiumi tanár, egy városi tanító, az ügyvédi kamara elnöke s a református lelkész üdvözölték a jubiléumokat, kik meghatottan feleltek az üdvözlőkre. A jubileumi ünnepély alkalmára Csilléry-Dékány alapítvány tétetett, melyre eddig mintegy 600 frt gyűlt egybe.

Nyilatkozat. Dicsőfi József kartárs urnak, egykori külföldi testvéremnek „A legujabb theologia történetéből“ cz. gyenge kísérletéről adott figyelmes és jóakaratu, sőt néhol elismerő bírálatáért hálás köszönetemet nyilvánítom. Nyelvezeti s egyéb alapos észrevételein kívül nagyobbára elvi különbségek választanak el bennünket, — de már azon tétéleket, hogy a „Prot. egylet egyháziatlanságát kellett volna hangsúlyoznom“ s hogy az egyházban „hittani egység igenis elérhető, de el is érendő“ az egyházi tanfoglalom fejlődésének története alapján, mint theologus nem irhatom alá. Különben a tanulmány nálam Eperjesen 50, postai küldéssel 55 krért kapható. Dr. Szilávik Máttyás, theol. tanár.

Szekesztői posta. I. J. „Néhány szó az iskolai padok ügyében“ cz. érdekes cikkedet engedelmekkel nem csak jelzem, hanem egészen ki is adom lapunkban. — Sz. J. Báránd. Becses cikkére bizonyára sor kerül, azonban szíves türelemre kell önt kérnem, mert a tárczarovat már több hétre le van foglalva.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a felső-szabolcsi ev. reform. egyházmegyében kebelezett nagyhalászi egyház lelkeszi állomására.

Ezen egyház évi javadalmazása pénzértékben: 1400 forint, mely áll 106 hold hold szántóföld, 14 hold erdő s 1 hold + 800 □ öl belső gyeptelekkert jövedelméből, 100 köből élet és 125 frt készpénzfizetésből.

A földekért az adót, a belső gyeptelek kivételével, az egyház fizeti.

Ezen egyház a tiszántuli egyházkerület osztályozása szerint I-ső osztályu.

A pályázati kérvények, a törvény értelmében felszerelve, folyó évi juliushó 19-ik napjáig bezárólag, Lukács Ödön felső-szabolcsi espereshez, Nyiregyházára lesznek küldendők.

Debreczen, 1887. jun. 22.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegyében kebelezett sényői egyház lelkesztanítói állomására.

Ezen egyház évi javadalmazása pénzértékben 520 frt 70 kr, mely 37 hold szántó, 29 hold kaszáló és 15 hold nádas föld jövedelemből, tandíjból és stolárékból gyűl össze.

Ezen egyház a tiszántuli egyházkerület osztályozása szerint IV-ik osztályu.

A pályázati kérvények a törvények értelmében felszerelve, folyó évi juliushó 19-ik napjáig bezárólag, Lukács Ödön felső-szabolcsi espereshez, Nyiregyházára lesznek küldendők.

Debreczen, 1887. jun. 22.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegyében kebelezett besenyői egyház lelkeszi állomására.

Ezen egyház évi javadalmazása pénzértékben 500 frt, mely áll 22 hold tagosbirtok jövedelméből, párbérfizetésből és stolárékból.

A pályázók figyelmébe ajánlatik, hogy a néptelenedő egyház hívei a papi s tanítói állomás egyesítésén törekszenek; minélfogva megtörténhetik, hogy az elválasztott lelkesz a tanítói hivatalt is viselni köteles leend, a mikor a fizetés némileg emelkedni fog.

Ezen egyház a tiszántuli egyházkerület osztályozása szerint IV-ik osztályu.

A pályázati kérvények a törvény értelmében felszerelve, folyó évi juliushó 19-ik napjáig bezárólag, Lukács Ödön felső-szabolcsi espereshez, Nyiregyházára lesznek küldendők.

Debreczen, 1887. jun. 22.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A Debreczen városi főreáliskolánál a következő tanév kezdetével betöltendő mennyiség-tan és ábrázoló mértani helyettes-tanári állásra ezennel pályázat nyittatik.

Ezen egy próbaévre betöltendő helyettes-tanári állással, az 1887—8-ik iskolai tanévre 1000 frt fizetés van összekötve.

Csakis a fentebbi tantárgyakból tanképesítettek jelentkezései fognak figyelembe vétetni.

Pályázók az iskola felügyelő bizottságához intézett kérvényeket, melyben születésük helye és éve, vallásuk, nős vagy nőtlen állapotuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik és képesítettségük, valamint eddigi működésük okmányokkal igazolandók, ha jelenleg alkalmazásban vannak, minősítvényi táblázattal, előljárárságuk útján, különben pedig közvetlenül Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalához, f. évi augusztushó 1-ig küldjék be.

Kelt Debreczen sz. kir. város reáltanodai felügyelő bizottságának 1887. május 27-én tartott üléséből.

Bészler Lajos,
tb. tanácsnok,
mint a bizottság jegyzője.

2—2